

(ראש משלחת מצריים לשעבר)

"התאכזבו קשה מבגין"

ה כול התחיל אחרי ביקורו של סאדאת אצל צ'אוס'סקו. זה היה אחרי שמנחם בגין התמנה כראש-ממשלה. עדיין לא ידענו אם הוא שואף לשלום. אם הוא רציני. קיימו או שיחות ארוכות. סאדאת החליט לשבור את המחסום הפסיכר-לוגי. אנחנו — מי שהיו שותפים להתלבטויות — היינו ספקניים. שירותי-ביטחון שלנו קיימו התיי-עצויות מכונות, והתנגדו לצעד המתו-כנן בחריפות. בכל זאת החליט סאדאת ללכת לפרלמנט ולהודיע רשמית על כוונתו לבקר בישראל. נוצר צורך לסי-דר הזמנה רשמית לסאדאת. ההזמנה סודרה באמצעות האמריקאים. סאדאת הודיע בטלוויזיה שהתאריך הנבחר הוא ה-18 בנובמבר, שהיה, אגב, תאריך של חג. מייד אחרי-כן טלפנתי אל סאדאת ושאלתי אותו: "האם ביקשתי ממך אי-פעם טובה?" הוא השיב לי: "לא". המשכתי: "ובכן, הפעם אני מבקש: אני רוצה ללוות אותך לירושלים". השתררה שתיקה, כשסופה שאל סאדאת: "מדוע?" עניתי: "מפני שאני מאמין במה שאתה עושה, וכך אני רוצה להביע זאת". למחרת היום טס סאדאת לסוריה, כדי לדווח לנשיא סוריה על כוונתו. פגשנו אותו בנמל-התעופה והוא הביט בי ושאל: "מוצטפה, אתה מוכן?" הסי-בבים הסתקרו לדעת על מה ריכזנו. הצוות שעליו הוטל לארגן את הבי-קור ולבחור במשתתפי הנסיעה הייסי-טורית כלל את ראש-הממשלה דאז, ממרוח סאלם, סעד מרעי ואותי. התיי-עצנו על סאדאת טלפונית. היסטוריה? הרגשנו שאנחנו עושים משהו חריג ביותר, אבל לך תדע...

אני הייתי השני בהירארכיה לנשיא כמישלחת. **בגין והפיראמידות** **ס** אדאת היה במשך הטיסה במצב-רוח מרומם. הוא לא הפסיק להתברך. אני זוכר בפרוטרוט את האירוע ששודר בכל רחבי העולם: ראש-הטקס הישראלי עלה למטוס, כירך את סאדאת וליווה אותו למטה. נסענו לקינג'דייוויד. אני ישבת ביחד עם שר-האוצר המנוח, שימחה ארליך, איש חכם. בדרך דיברנו על כלכלה. למחרת נאם סאדאת בכנסת נאום שאני יודע שאיכזב ישראלים רבים, אבל משהגיע תורו של בגין לנאום — אנחנו התאכזבו. הופתענו מהכפיי-תיות שלו לשוב לעבר. היתה לנו הרגשה שלילית ביותר. אחרי הנאום נפגשנו עם יושב-ראש הכנסת, והבענו לפניו את אכזבתנו. אחר-כך ערכו הישראלים ארוחה לכבוד נשיא מצריים. סאדאת ישב לי-

לפתע-פיתאום שמעתי את בגין מכריז בשירור: "לא אשא ואתן עם דוקטור חליל! אני ראש-ממשלה נבחר, ואילו הוא ראש-ממשלה ממונה..." אין לי מושג מה הוא רצה להשיג ככה, פרט להעלבה. הוא חזר, כמוכזב, להיסטוריה, והזכיר איך בניישראל בנו את הפירמידות. לא התאפקתי מלומר: "מכיוון שבר בגין כל-כך אוהב היסטוריה, אני שמח לבשר על כך שלמצריים יש היסטוריה עשירה יותר מאשר לישראל..." עכבר זמן הגיע בגין למצריים. לא הלכתי לברכו. סאדאת לא כפה עליי. בגין הבין כי שגה. הייתי אז כאלכסנדריה. בגין טילפן אליי, סיפר שסאדאת הסכים לו מרוע איני בא לברכו, התנצל והזמין אותי לארוחת-ערב אינטימית של שניים. קי-הסתבר לי שמקורה-השראה שלו כעי-ניין הפירמידות היה הפרופטור-שר המנוח יגאל ידין. לבגין היו כבר אז מצבירות. אבל

התהליכים. ניתן להגדיר זאת כשיתוף-פעולה מירבי. דיין סיפר לי על האוסף הארכיאוי

מעולם לא איימנו עליכם שזהו הסכם זמני. גם אם תחשבי על הקיצוניים בקירבנו. כשקוראים את

סאדאת וחליל במיסיגר אליאקצה, 20.11.77. מוצטפה, אחה מוכן?

חליל עם בורג. אפשר להמשיך שרון ותוצרו?

לוגי שלו, אבל היראה אותו דווקא לבוטרוס-ע'אלי. במשך ימים עבדנו מי-6 בכוכר ועד 8 בערב. טיבעי שנוצרו יחסים כינינו. עם וייצמן נוצרה הידרדות העמוקה ביותר. אחרי ההיכרות כינו לבין סאדאת, אמר לי הנשיא: "עליך לעבוד עם עזר ועם בוטרוס. מזור. עד אז לא חשבנו שסאדאת באמת הגיע לירור שלים כדי לשאת ולתת. חשבנו שזה יהיה אקט רישמי".

יצחק שמיר? פגשתי אותו בקאהיר ובביליתי עימו שלוש שעות. איני חושב ששמיר כל-כך קשוח כפי שתדמיתו מצטיירת. אגב, קל יותר לשאת ולתת עם אדם הידוע בארצו כקשוח. הוא-הוא זה שיכול להרשות לעצמו לוותר.

"שילמתי עבור השלום!"

ב כון שכל מי שהיה שותף לצעד גדול של הבאת השלום למרחב נחלש, או גרוע מכך. ראית כמה שומרים יש ליד ביתי? יש לך סיבה טובה. ודאי ששילמתי על חלקי בתהליך-השלום. במהלך השיחות והדיונים אירעו לי גם אסונות אישיים: בני נפצע בתאונת-דרכים ואגן-ירכיו נשבר. היה צורך לקחת אותו לפאריס, לסידרת טיפולים. כעת הוא צולע על מקל. אשתי חלתה. ככל זאת, המשכתי במאמצים. לא, איני מתחרט, אם כי אני מרגיש שאנחנו, המצרים, נתנו יותר מכפי שקיבלנו.

רעיונותיו של מאיר כהנא — אין בסיס להשוואה. עדיין לא נפתרה הבעיה הפלסטי-נית. מאז שעזבתי את ראשות הממש-לה, ב-1981, התעוררה המחלוקת בטאבה, ופרצה מלחמת-הלבנון. אילו טיפרתם לנו על כך מראש — זה היה שונה. לא היינו חשים שהפתעתם אותנו, שהלכתם מאחורי-בגנו, שבגרי-תם בנו. אפילו לווייצמן, חברי, כשהלך מעל לראשי לנשיא סאדאת בעניין המשאומתן על הנפט — משאומתן שאותו ניהלתי עם יצחק מרעי — אמרתי את דעתי: "הכל על השולחן" מה היה קורה לולא נסיעתו ההיסטורית של סאדאת לירושלים? אני מזהה כיום מגמות-שלום בקרב מדינות-ערב. לא רק בירדן — גם בסוריה. ידוע לי על מאמצים בכיוון זה. הבעיה היחידה שנותרה היא: האם לעשות זאת תחת מיטריה של ועידה בינלאומית, או בדרך אחרת? לדעתי, מוועידה ישראל דווקא תרוויח יותר מהערבים: ארצות-הברית, בריטניה וצרפת ממילא תומכות בכך, ואילו יחסים עם ברית-המועצות וסין ייאצלו להשתפר. כן, שימעון פרס רץ עם רעיון הוו-עידה. אני מעריך אותו. הוא לא אימץ לעצמו עמדה קיצונית, כמו אחרים, כדי להגן על הפופולריות שלו בקרב הציבור. מצד אחד, מנהיגים ערביים כמו המלך חוסיין אינם יכולים לסרב להיפגש איתו. הרי בישראל אין רוב לשום מיפלגה. מי יודע? אולי יצבור רוב. מצד שני, קל לנו יותר לדון עם הליכוד.

אני לא רנתי עימו, אלא עם שרון וריין. כך שלא נתקלתי בכעיות מיוחדות.

שרון התנצל

ש רון? אהו! גם הוא התנצל לפנינו: התכוננתי עם בוטרוס-ע'אלי וכמאל חסן-עלי לפגישות עם הצוות הישראלי לשיחות האוטונומיה, בראשות יוסף בורג. בקאהיר ניהלתי אני את השיחות, ואילו בישראל — הדוקטור בורג. באחד הימים, אחרי חסן-עלי הת-חיל לקרוא משהו מנייר, הכחנתי כיצד פניו של שרון הולכים ומתארמים. הוא העליב את חסן-עלי. איני זוכר בדיוק מה אמר, אבל ברגע מסויים סימנתי לבורג ואמרתי: "עיצרו עד שרון לא יתנצל — לא יימשכו השיחות!". הוריתי לחברי המישלחת המצרית לצאת. הם עלו לחדריהם. אחרי כמה רקות עלה אליי בורג ואמר: "ניתן להמשיך. שרון יתנצל". וכך בדיוק היה. כן, היו לו עוד כמה התנצלויות בהיסטוריה.

מחוץ לשיבות, שרון התנהג באורח שונה לגמרי. הוא התעניין בעיקר בחקלאות. הוא סיפר לי על תוכניותיו לפתח את החווה שלו. אני זוכר שהוא דיבר הרבה על אבוקדו. מבין כל הישראלים שעימם באנו במגע, הרינאמי ביותר היה עזר וייצמן. נוצר בינינו כזה אמון עד שקצרו

מין בגין, אני לשמאלו, ואילו לשמאלו ישב שימחה ארליך. מולנו ישבו בוטרוס-ע'אלי, עזר וייצמן ויגאל ידין. לפתע שמתי לב שסאדאת ובגין לא החליפו ביניהם אף מילות-נימוס. פני-תי לארליך וביקשתי ממנו: "בבקשה, תאמר לווייצמן ולדיין שברצוני להזמין גם לסוויטה שלי כתום הארוחה. תאמר זאת כעברית, כדי שהאחרים לא יבינו...". הארוחה, שהיתה קצרה מהנהוג. גם בוטרוס-ע'אלי הצטרף. תחילה כינינו זה את זה: "מר... מר..." אחרי שהתעייפנו, מישוה הציע שנפסיק ונעבור לשמות פרטיים. כך ישכנו ארבע שעות — עד 2 בכוכר. בסוף תפס אותי וייצמן ואמר לי: "איני מפקפק ברכיך, אבל אני מעוניין לשמוע זאת אישית מהנשיא". השעה היתה מאוחרת מכדי לטלפן לנשיא, אבל למחרת, ב-6 בכוכר, טילפנתי אל עזר וסיפרתי לו שסאדאת ישמח לראותו. בינתיים ביקש שכמה דברים ייעשו. למשל? שערך יתערב בעניינם של כמה ערבים, שהתלוננו על מעצמם ככלא וכר". כששבתי מירושלים, מוניתי כראש-ממשלה. כראש-ממשלה, דנתי עם משה דיין. התרשמתי שהוא היה איש כן, אבל לא היתה לו יד חופשית במשאומתן. נפגשנו באירופה, בקמפ-דייוויד. דיין שיתף פעולה מתחילת התהליך. בקמפ-דייוויד שאלתי אותו: "מי יעמוד בראש המישלחת הישראלית?" הוא ענה לי: "בגין".

ביקור בארץ

מוצטפה חליל, ראש-מש-לת-מצריים לשעבר, מתכוון לצוין באורח מיוחד את ה-19 בנובמבר השנה - יום-השנה העשירי ליוזמת-השלום של סאדאת. חליל מתכוון לבקר בדיק בתאריך זה בארץ, להרבות ולהשתתף בדיונים באוניברסיטת-חיפה ופורומים אחרים. דבר הבקור לא פור-סם עדיין. מכיוון שפרטי לא סוכמו.

חליל, שביקש מסאדאת לצרפו למישלחת-השלום ב-1977, קיבל את פניו בביתו, בשעת בוקר. הבית שוכן ברובע זמלק, וניתן לזהותו בקלות על פי השומרים המוצבים לידו. דירתו של חליל, באחת הקו-מות העליונות של הבית, מקו-טת בשטיחים ותמונות. שר-תים נסעו חרש והגישו קפה, צילמו תמונות - ככל המת-בקש. נאמר לי מראש שהוא איש חריף, שנון ונוטה לדבר תכל'ס, אך הוא שפע נוסטלגיה ושקע בזיכרונות מתהליך-השלום לפרטי-פרטים. דבריו היו מתובלים בהומור שלש לסרקאזם, ואף לרכילות, שלא לציטוט". הוא נהג כמי שכל זמנו בידו.

המשך המינוולוגים עם דפנה ברק של ראשי יוזמת-השלום במצרים בעמודים 40 - 41